

Споменик на апостол Павле

ЕФТИМ
КЛЕТНИКОВ

Одлуката на Министерството за култура и Општина Центар да се создадат и подигнат во главниот град серија споменици наидува на различни реакции во јавноста. Притоа се користат естетски, но и евити политички аргументи, односно антиаргументи. Се оди дури до цинизам и сарказам, до едно (авто)деструктивно омаловажување. Како да мора кај нас сите работи да се посматраат исклучиво низ една крајно исполитизирана црно-бела диогтрија, во стилот: сè што доаѓа од нив не чини, сè што доаѓа од нас е прекрасно. Лично мислам дека проектот со спомениците е априори одличен, исто како што беше тоа и проектот 130 тома на македонската книжевност, а сега нобеловци итн. Одличен е затоа што е уметнички и стратешки од културолошки аспект. Колку што ми е познато, станува збор за дваесетина скулпторски дела, плус неколку фонтани, на слободни теми или историски и културни личности од античка до современа Македонија: од Александар Македонски, потоа Јустинијан, св. Кирил и Методиј и св. Климент и Наум Охридски, до Даме Груев, Гоце Делчев, гемициите и Првото заседание на АСНОМ. И уште некои.

ИДЕОЛОШКИ ПРОВИНЦИЈАЛИЗАМ

Треба да се подвлече дека се ретки таквите крупни зафати во кул-

Споменикот на Александар Македонски уште непоставен, се затрупува со секакви „експертски“ и неекспертски коментари, најчесто полни со априорен негативизам, иронија и цинизам, политикантски и психолошки мотивиран

турата, без разлика на евентуалните попатни недостатоци во текот на нивното обликување и реализирање. Со проектот на споменичните обележја е акумулирана креативната енергија и им е дадена шанса за јавен креативен израз на една цела плејада современи македонски скулптори, од најмладите до постарите. Понатамошните, идни потези на надлежните ќе покажат дали нивната отвореност кон таа енергија ќе биде константа на еден долгорочен визионерски проект, или ќе остане на нивото на инцидентен случај. Природно е дека нам ни се потребни крупни стратешки зафати од тој вид и затоа што ние не сме имале регуларен културен континуитет поради историската неблагонаклонетост кон нас и долговековно отсуство на сопствена држава и државност. Затоа и не сме минале, или парцијално сме минале низ некои карактеристични стилови и епохи во музиката, скулптурата, сликарството, литературата итн. Затоа ни треба сега, колку што е возможно и внимателно и мудро, пополнување на празнините од долгата историска ноќ, по можност максимално ослободување на креативната енергија и радост на долго потиснуваното колективно битие. Еве, токму затоа не треба и она што има знаци на осмисленост, убавина и поглед во перспектива да се доче-

кува на нож. Кај нас редовно од спротивниот идеолошки блок. И така со години, и ништо не може да биде свето и неизвалкано од профаниот идеолошки провинцијализам.

Секако, во тој контекст е и прашањето за споменикот на Александар Македонски што треба да се постави на плоштадот Македонија во Скопје и кој, уште непоставен, се затрупува со секакви „експертски“ и неекспертски коментари, најчесто полни со априорен негативизам, иронија и цинизам, политикантски и психолошки мотивиран. И тука во основа станува збор за едно критизерство со вонестетски мотиви, како и за една параноичност што ни ја наметнаа со сета жестокост Грците и „демократска“ Европа, а со цел да го инвалидизираат нашиот идентитет. Па добро, зарем славните историски личности не се општо културно добро на човештвото? Повеќе од сигурно е дека било кој народ на светот денес, во тој контекст, може да му крене споменик на Александар Македонски, само Македонија не! Зарем не е тоа една страшна ирационалност, едно хорор-лудило што ни го наметнува денес стерилната и бирократска Европа загушена во конформизам и материјално изобилство што го натрупа од сиромашните колонии и на чија колонијална страст, сега во

поинаков облик, не и се гледа крајот. Е, таа, на македонскиот пример „демократска“ креатура, заедно со нејзината миленичка Грција лека полека успева да направи расцеп во нашата психа и да не направи параноични до мерка некои хистерично да реагираат на самиот поим античка Македонија, како интелектуалци, новинари и политичари загрижени за иднината на своите деца (!) А, каква иднина е тоа во замена за некаков европски „демократски“ путер и чоколадо да добијат осакатен идентитет? Во таа поширока смисла Е. Фром и напиша една дијагностичка книга по однос на западната суперматеријална цивилизација со наслов: „Да се има или да се биде“!

ПРВА ХРИСТИЈАНСКА ОПШТИНА

Но, да преминам на темата на насловот на овој текст, кој е дециден и кој сам по себе покажува дека јас можеби би избрал некоја друга личност за споменик на плоштадот, друг трета, трет четврта итн. Но, и идејата за Александар Македонски не треба да се посматра дефетистички и параноично, исклучиво од аголот на НАТО, Брисел и Грција. Аман веќе од нив!!! Толку веќе многу рани ни нанесеа и успеаја психолошки да н истормозат и дебилизираат. Сметам дека во таа група споменични обележја треба неизоставно да влезе, кога веќе не влегол, и апостол Павле. Тој апостолски челник дејствувал цели четири години во Македонија, од 51 до 54 година по Христа, заедно со своите соработници Сила, Тимотеј и Лука. Последниот како еден од четворицата евангелисти и го напишал своето евангелие во Македонија. Св. Павле дошол во Македонија по откровена визија, кога на

сон му се јавил „еден човек Македонец“, замолувајќи го со зборовите „премини во Македонија и помогни ни!“ (Дела апостолски 16:9). Потоа тој веднаш со соработниците доаѓа во македонскиот град Филипи и ја основа првата христијанска општина на европско тло. Македонија се покажала како мисионерски извонредно погодна за ширење на христијанството на новиот континент. Од тука апостол Павле ѝ се обраќа на Европа со новозаветниот хуманизам за добра волја и безгранична љубов меѓу луѓето и народите, неоптоварена од етничка, расна и какви било други видови омраза. Тој знаел дека Македонија е плодна почва од која и понатаму ќе патува кон Европа љубовта и духовната светлина за кои се залагал. Девет века по него неговата штафета ќе ја преземат светите браќа Кирил и Методиј, а потоа нивните ученици св. Климент и Наум Охридски, давајќи голем придонес во кристализацијата на новозаветната културно-цивилизациона слика на Европа.

Во својата книга „Свети Павле“ библистот Ернест Ренан вели: „немало попрекрасни цркви, подоблесни, попредани на апостолот, на никое друго место тој не нашол толку многу срдечност, благодарност и чистота“. Затоа, да бидеме и денес ние кон апостол Павле такви. Едно убаво споменично обележје и на видно место би било знак за нашата љубов кон него, кој можеби не сме свесни колку многу, покрај целото човештво, не задолжил и нас. Предлагам споменикот да биде свртен со лицето кон бирократскиот европски Брисел, како знак кој можеби, сепак, да се надеваме, морално атрофираната Европа ќе го препознае и прочита.

(АВТОРОТ Е ПИСАТЕЛ)